

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างอันเนื่องมาจากพระราชดำริ อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง

เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม 2556 นายพลากร สุวรรณรัฐ อดีตรองอธิบดีกรมชลประทาน เป็นประธานพิธีเปิด

โครงการอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้างอันเนื่องมาจากพระราชดำริ ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง
ความเป็นมาของโครงการ :

เมื่อปี 2505 นายเปรม อักษรสว่าง สมาชิกสภาจังหวัดพัทลุงและนายกพุทธิกสมาคมบางแก้ว ได้นำสมาชิกฯ ยุวกสิกรและประชาชนประมาณ 500 คน ขุดลอกเหมืองส่งน้ำจากคลองตะโหมดหรือ คลองท่าเซียดเพื่อนำไปใช้ในเขตอำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง แต่ไม่ได้ผล เนื่องจากจะต้องขุดเหมืองส่งน้ำลึกประมาณ 5-6 เมตร ซึ่งเกินกำลังที่เกษตรกรจะทำได้ ต้องใช้เทคนิคและเครื่องจักรเครื่องมือในการดำเนินงาน จึงร้องเรียนผ่านชลประทานภาคใต้ในสมัยนั้น ขอให้พิจารณาเปิด โครงการทำเขื่อนขึ้น เพื่อช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกดังกล่าวชลประทานภาคใต้ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไป พิจารณาเห็นว่าลู่ทางที่จะเปิดการก่อสร้างโครงการฯ ขึ้นได้จึงส่งเจ้าหน้าที่ออกไปทำการสำรวจรายละเอียดภูมิประเทศและสถิติต่าง ๆ เพื่อนำมาวางโครงการและออกแบบ และได้ก่อสร้างโครงการเสร็จสิ้นในปี พ. ศ.2514 มีพื้นที่ทั้งหมด 121,527 ไร่ พื้นที่ชลประทาน 100,000 ไร่

วันที่ 14 กันยายน 2520 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้มีพระราชดำริให้กรมชลประทานพิจารณาโครงการชลประทานเพื่อช่วยเหลือการทำนาในเขตจังหวัดพัทลุง ต่อมาสำนักงานชลประทานที่ 12 (ปัจจุบันคือสำนักชลประทานที่ 16) ได้รับหนังสือจากอำเภอตะโหมด ที่ พท. 0616/256 ลงวันที่ 25 มกราคม 2532 ขอให้พิจารณาความเป็นไปได้โครงการอ่างเก็บน้ำโลหะหนูน ตามพระราชดำริ เพื่อช่วยเหลือพื้นที่เพาะปลูกในเขตโครงการชลประทานท่าเซียด จำนวน 100,000 ไร่ และลดอันตรายจากอุทกภัยในเขตอำเภอตะโหมด อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง

ประธาน สภาตำบลตะโหมด (นายบุญชอบ เพชรหนู) ประธานสภาตำบลคลองใหญ่ (นายหวัง เสถียร) และประธานตำบลแม่ขรี (นายสวัสดิ์ มุสิกะสงค์) ได้มีหนังสือ ลงวันที่ 6 กรกฎาคม 2533 เรียงรายเลขอาธิการขอพระราชทานสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง โดยให้เหตุผลว่า ท้องที่ตำบลตะโหมด ตำบลคลองใหญ่ ตำบลแม่ขรี อำเภอตะโหมด จังหวัดพัทลุง รวม 25 หมู่บ้านประชากร 21,443 คน มีการทำนาทำสวนเป็นอาชีพหลักเนื้อที่การเกษตร 73,158 ไร่ แต่การประกอบอาชีพ ดังกล่าวไม่ได้ผลเต็มที่ เนื่องจากขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตร และเป็นคลังจ่ายน้ำให้กับโครงการชลประทานท่าเซียด

ต่อมาราชเลขอาธิการ ได้มีหนังสือ ที่ รล 0005 / 10206 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2533 เรียงรายเลขอาธิการชลประทาน และหนังสือที่ รล 0005 / 10207 ลงวันที่ 26 กรกฎาคม 2533 เรียงรายผู้ว่าราชการจังหวัดพัทลุง แจ้งให้ทราบถึงความประสงค์ของราษฎรที่ต้องการให้ก่อสร้างอ่างเก็บน้ำคลองหัวช้าง จึงขอให้พิจารณาในเรื่องนี้ และหากมีความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะประการใด แจ้งให้สำนักราชเลขอาธิการทราบด้วย

จากการประสานงานระหว่างกรมชลประทาน โดยสำนักชลประทานที่ 12 (ปัจจุบันคือ สำนักชลประทานที่ 16) กับจังหวัดพัทลุง เห็นว่ามีความเป็นไปได้ที่จะดำเนินการในเรื่องนี้ และได้ดำเนินการพิจารณา เบื้องต้นแล้วเสร็จเมื่อเดือนตุลาคม 2533

สำนักชลประทานที่ 12 ได้มีบันทึกที่ กษ 0337 / 350 ลงวันที่ 18 ตุลาคม 2533 เรียนอธิบดีกรมชลประทาน เห็นสมควรขอพระราชทานโครงการเป็นโครงการพระราชดำริ

กรมชลประทานได้มีหนังสือที่ กษ 0301 / 1825 ลงวันที่ 11 มีนาคม 2534 เรียนราชเลขาธิการ เพื่อนำความกราบบังคมทูลพระกรุณารับเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

สำนักราชเลขาธิการ ได้มีหนังสือที่ รล 0005 / 5226 ลงวันที่ 18 เมษายน 2534 และหนังสือที่ รล 0005 / 5227 ลงวันที่ 18 เมษายน 2534 แจ้งให้กรมชลประทานและผู้ว่าราชการจังหวัดทราบ ตามลำดับ ว่าความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯรับเป็นโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริ

กองวางแผนโครงการ ได้ดำเนินการศึกษาและรายงานโครงการเสร็จเรียบร้อยเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2540 ซึ่งต่อมาโครงการชลประทานพัทลุง ได้มีบันทึกที่ กษ 0337.02/686 ลงวันที่ 11 มิถุนายน 2540 เรียน ผสภ.ผชป.12 (ปัจจุบัน ผส.ปช.16) เพื่อโปรดพิจารณาขออนุมัติกรมฯ ตั้งงบประมาณก่อสร้างในปี 2541 ต่อไป

ที่ตั้งของโครงการ :

บ้านหัวช้าง (หมู่ที่ 2) และ บ้านคลองน้ย (หมู่ที่ 5) ตำบลตะโหมด อำเภอตะโหมดจังหวัดพัทลุง

วัตถุประสงค์ของโครงการ :

1. เพื่อเป็นแหล่งน้ำต้นทุนช่วยเหลือการเพาะปลูกให้แก่โครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าเซียด จังหวัดพัทลุง แก้ไขปัญหาการขาดแคลนน้ำในภาวะฝนทิ้งช่วง
2. เพื่อช่วยเหลือการเพาะปลูกและช่วยบรรเทาอุทกภัยในฤดูฝน ในเขตอำเภอตะโหมด อำเภอเขาชัยสน จังหวัดพัทลุง และเป็นแหล่งท่องเที่ยวหรือพักผ่อนของประชาชนบริเวณใกล้เคียง
3. เพื่อเป็นแหล่งน้ำสำหรับช่วยเหลือการอุปโภค - บริโภค
4. เพื่อเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ

ลักษณะอุทกวิทยา

- พื้นที่รับน้ำลงอ่างฯ 30.80 ตร.กม.
- ปริมาณน้ำท่าไหลลงอ่างฯ ในเขตเกณฑ์เฉลี่ย 41.83 ล้านลบ.ม./ปี
- ปริมาณฝนเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 2,130 มม.
- จำนวนวันที่ฝนตกเฉลี่ยทั้งปีประมาณ 63.8 วัน
- ความยาวของลำน้ำจากต้นน้ำถึงทำนบดินประมาณ 11.50 กม.

- ปริมาณน้ำนองสูงสุดในรอบ 100 ปี ประมาณ 140 ลบ.ม./วินาที
- ปริมาณน้ำนองสูงสุดในรอบ 500 ปี ประมาณ 180 ลบ.ม./วินาที

ลักษณะอ่างเก็บน้ำ

- ประเภทโครงการ	อ่างเก็บน้ำ		
- ระดับน้ำสูงสุด (รณส.)	+ 66.22	ม.(รทก.)	
- ระดับน้ำเก็บกัก (รณก.)	+ 64.50	ม.(รทก.)	
- ระดับน้ำต่ำสุด (รณต.)	+ 47.00	ม.(รทก.)	
- ปริมาณน้ำที่ระดับเก็บกัก	30.00	ล้าน ลบ.ม.	
- ปริมาณน้ำที่ระดับต่ำสุด	0.550	ล้าน ลบ.ม.	
- พื้นที่ผิวน้ำที่ระดับเก็บกัก	2,750	ไร่	
- พื้นที่น้ำที่ระดับน้ำต่ำสุด	138	ไร่	

ลักษณะทำนบดินและอาคารประกอบ

ประกอบ ด้วยทำนบดิน จำนวน 3 แห่ง ได้แก่ ทำนบดินหัวงานและอาคารประกอบ (Main Dam) ทำนบดินปิดช่องเขาขาด 1 (Saddle Dam 1) และทำนบดินปิดช่องเขาขาด 2 (Saddle Dam 2)
ทำนบดินหัวงาน (Main Dam)

- ระดับสันเขื่อน	+ 68.50	ม.(รทก.)
- ความกว้างสันเขื่อน	9.00	ม.
- ความสูงเขื่อน	28.00	ม.

อาคารระบายน้ำลงลำน้ำเดิม (River Outlet)

- ตำแหน่ง	ฝั่งขวาของทำนบดินหัวงาน
- ชนิดท่อ	Steel Liner
- ขนาดเส้นผ่าศูนย์กลางท่อ	2.30 ม.
- ความยาว	243.10 ม.
- ระดับทางเข้าอาคารส่งน้ำ	+ 45.00 ม.
- อัตราการระบายน้ำสูงสุด	12.00 ลบ.ม./วินาที

อาคารระบายน้ำล้น (Spillway)

- ตำแหน่ง	ฝั่งซ้ายของทำนบดินหัวงาน
- ชนิดSide	Channel Spillway
- ความยาว	222.25 ม.
- ชนิดสันฝาย	Ogee Crest Weir
- ความยาวสันฝาย	15.00 ม.
- ระดับสันฝาย	+ 64.50 ม. (รทก.)
- ระดับน้ำนองสูงสุด	+ 66.22 ม. (รทก.)
- อัตราการระบายน้ำสูงสุด	149.88 ลบ.ม./วินาที

ทำนบดินปิดช่องเขาขาด 1 (Saddle Dam 1)

- ระดับสันเขื่อน	+ 68.50	ม.(รทก.)
- ความยาวสันเขื่อน	960.00	ม.
- ความกว้างสันเขื่อน	9.00	ม.
- ความสูงเขื่อน	19.23	ม.

ทำนบดินปิดช่องเขาขาด 2 (Saddle Dam 2)

- ระดับสันเขื่อน	+ 68.50	ม.(รทก.)
- ความยาวสันเขื่อน	790.00	ม.
- ความกว้างสันเขื่อน	9.00	ม.
- ความสูงเขื่อน	11.60	ม.

ประโยชน์ที่ได้รับ :

1. สามารถส่งน้ำช่วยเหลือการเพาะปลูกในช่วงฤดูแล้งในเขตโครงการส่งน้ำและบำรุงรักษาท่าเขียด จำนวน 38,000 ไร่ (พื้นที่ชลประทาน 103,298 ไร่)
2. สามารถใช้น้ำในอ่างฯ เพื่อการอุปโภค - บริโภคของราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง
3. บรรเทาอุทกภัยในช่วงฤดูฝนในเขต อำเภอตะโหมด อำเภอเขาชัยสน และอำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง
4. ส่งน้ำช่วยเหลือพื้นที่โครงการฟาร์มตัวอย่างตามพระราชเสาวนีย์ ของสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ตำบลนาปะขอ อำเภอบางแก้ว จังหวัดพัทลุง
5. ส่งน้ำสนับสนุน โครงการแก้ไขปัญหแลพัฒนาพื้นที่หมู่บ้านอาพัต และหมู่บ้านใกล้เคียง อำเภอเขาชัยสน อันเนื่องมาจากพระราชดำริ
5. สามารถใช้ตัวอย่างฯ เป็นแหล่งแพร่ เพาะ และขยายพันธุ์ปลาน้ำจืดรวมทั้งเป็นแหล่งจับปลาของราษฎรที่อยู่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง ทำให้ราษฎรมีรายได้เพิ่มขึ้นอีกส่วนหนึ่งด้วย
6. ใช้เป็นสถานที่พักผ่อนใจของราษฎรที่อาศัยอยู่ในบริเวณใกล้เคียง

